

Nr 28.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt för jordbrukare att vid inkomsttaxering åtnjuta avdrag för utförda rationaliseringsarbeten.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 91 av herr *Gustaf Elofsson* m. fl. och II: 110 av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande av förslag till riksdagen om rätt för jordbrukare att vid inkomsttaxering njuta avdrag för utförda rationaliseringsarbeten i huvudsak efter de riktlinjer, som funnes angivna i motionerna.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 110.

Från bruttointäkten av jordbruksfastighet må enligt 22 § 1 mom. kommunalskattelagen avdrag göras för, bland annat, kostnader för reparation och underhåll av stängsel och diken ävensom kostnader för skogs vård och underhåll, såsom vägunderhåll, skyddsdikning med mera dylikt. Till avdragsgill underhållskostnad räknas jämlikt punkt 7 av anvisningarna till 22 §, bland annat, även kostnad för iståndsättande eller omläggning av förut anlagd täckdikning, varemot avdrag icke får ske för nyanläggning av täckdikning. Därest omläggning av täckdikning på grund av användande av dyrbarare material än det förut befintliga är till viss del att hänföra till grundförbättring, får avdrag ej ske för mer än vad en omläggning med enahanda material som det gamla skulle kostat. Skyddsdikning å skogsmark, därför avdrag får ske, avser sådan dikning vars syfte huvudsakligen är att vidmakthålla skogens avkastningsförmåga och hindra skogsmarkens försumpning m. m. Enligt 22 § 2 mom. får vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet avdrag icke göras för, bland annat, kostnad för grundförbättring å fastigheten, såsom nyodling, vattenavledning, sjösänkning med mera dylikt.

Ett ur principiella synpunkter sett likartat yrkande som det i de nu förevarande motionerna framfördes i två vid 1931 års riksdag väckta likalydande motioner, i vilka hemställdes om sådan ändring av 22 § 1 mom. kommunalskattelagen jämte anvisningar, att avdrag finge åtnjutas för kostnader för skogsdikning, även i den mån skogsmarken därigenom förbättrades.

I motionerna erinrades om att riksdagen från och med budgetåret 1927/28 anvisat särskilda skogsutdikningsanslag samt att anslaget i statsverkspropositionen för budgetåret 1931/32 upptagits till 800 000 kronor. Anslaget användes till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningskyldighet inom område, varå skogsvårdslagen ägde tillämpning, av torr-lägningsföretag för höjande av skogsmarks alstringsförmåga, ävensom till förvaltningsbidrag till skogsvårdsstyrelserna för handhavandet av ifråga-varande understödsverksamhet. De närmare villkoren för statsbidrag reglerades genom kungörelse den 27 juni 1927.

I sitt i anledning av motionerna avgivna betänkande nr 5 anförde 1931 års bevillningsutskott följande:

Delade meningar torde knappast kunna råda därom, att ur principiell synpunkt avdrag icke är befogat för kostnad för skogsutdikning, som utgör grundförbättring. Motionärerna hava även såsom huvudskäl för sitt yrkande framhållit de fördelaktiga verkningar i nationalekonomiskt och socialt hänseende, som avdragsrätten skulle kunna medföra.

Vid utmätandet av det direkta understödet till skogsutdikningsföretag skola såsom ovan nämnts främst sådana företag tillgodoses, som finnas mest förtjänta därav, ävensom hänsyn i viss mån tagas till markägarens behov av understöd. En dylik avvägning kan givetvis icke äga rum vid lämnande av subvention i form av skattelindring. De skattskyldiga, som i regel skulle komma i åtnjutande av de största fördelarna genom ett dylikt understöd, vore de mera välsituerade skogsägarna, som hava att erlægga skatt efter jämförelsevis hög progression. Därjämte skulle aktiebolagen, som för närvarande icke äro berättigade till understöd från anslaget, beredas förhållandevis stora fördelar. Den föreslagna skattelindringen skulle vidare medföra, att kommunerna komme att jämte staten lämna bidrag till skogsutdikningsföretag. Ett understödjande av dessa företag på sätt i motionerna föreslagits skulle därför bryta mot flera av de principer, som ligga till grund för den direkta understödsverksamheten.

Det torde kunde ifrågasättas, om en skattelindring skulle, förutom i vissa undantagsfall, medföra de av motionärerna åsyftade verkningarna. Det är uppenbarligen icke möjligt att med större grad av tillförlitlighet förutsäga vilka minskningar i skatt motionärernas förslag skulle medföra för staten och kommunerna, men inom utskottet verkställda överslagsberäkningar tyda i allt fall på att dessa belopp i jämförelse med det direkta understödet komme att bliva tämligen blygsamma. Därest ett motsvarande belopp komme att användas för direkt understöd, skulle otvivelaktigt skogsutdikningen komma att uppmuntras mera effektivt och rationellt. Enligt utskottets mening torde således ett tillgodoseende av motionärernas syfte, i den mån detta efter prövning i vederbörlig ordning befinnes böra beaktas, lämpligare kunna ske genom direkt understöd.

I enlighet med utskottets hemställan lämnades motionerna av 1931 års riksdag utan åtgärd.

Av innehållet i de nu ifrågavarande *motionerna* må här återgivas följande.

Frågan om jordbrukets rationalisering hade under de senaste åren varit föremål för omfattande diskussioner, och statsmakterna hade genom olika åtgärder gett sitt stöd till genomförande av sådana rationalisering när det gäll-

de såväl nyodling, betesförbättring, torrläggning, stenröjning som en del andra åtgärder. De organ som hade att planlägga och kontrollera de vidtagna åtgärderna hade säkerligen en mycket viktig uppgift att fylla, men frågan vore om icke kostnaderna för planeringen och kontrollen över arbetets utförande bleve av den storleksordningen, att dessa kostnader i många fall överstege det bidrag som staten i vissa fall lämnade. På det småländska höglandet och i övriga trakter av landet, där åkerjorden vore mycket stenbunden, bedroves för närvarande ett intensivt arbete med borttagande av sten. Därvid hade man en värdefull hjälp i de maskinella anordningar av olika konstruktioner som numera finnes. Därigenom förbilligades arbetet i hög grad, men trots detta förhållande bleve kostnaderna ofta högst avsevärda. Visserligen lämnades i vissa fall, beroende på gårdens areal och ägarens ekonomiska ställning, statsbidrag för arbetets utförande, men ägaren finge ofta bära kostnader, som kunde uppgå till omkring 2 000 kronor per hektar åkerjord. Oftast utförde ägaren arbetet i etapper, man stenröjde t. ex. $\frac{1}{2}$ hektar årligen. Erhölls statsbidrag måste en tjänsteman först göra en resa för att planlägga arbetet. Resans längd kunde bli 10—15 mil, kanske ännu mera. Sedan skulle i regel plan uppgöras och tillsändas sökanden, som hade att inkomma med ansökan om statsbidrag. Därefter måste länets lantbruksnämnd sammanträda — givetvis förutsattes att denna hade flera ärenden att behandla — för att bevilja eller avslå ansökan. Beviljades ansökan måste en av nämndens tjänstemän efter arbetets utförande åter företaga en resa för att avsyna arbetet. Först därefter kunde statsbidraget utbetalas. Då resorna måste företagas med bil och vederbörande tjänsteman utom sin lön även åtnjöte traktamentsersättning, kunde följden bli att kostnaderna för statsbidragets utbetalande kunde komma att betydligt överstiga bidragssumman. Ett betydligt smidigare och för statsverket ojämförligt billigare förfaringssätt borde kunna åstadkommas. Detta kunde ske genom att de jordbrukare, som utförde rationaliseringsarbete å sin fastighet, finge vid taxeringen göra avdrag för dessa kostnader intill en viss gräns efter taxeringsnämndens beprövande. Detta kunde icke betraktas såsom ett införande av en ny princip i skattelagstiftningen. Denna princip vore genomförd, när det gällde nyanskaffning av maskiner och andra inventarier för aktiebolag och därmed jämförliga skatteobjekt, som ägde rätt att omedelbart avskrika de inköpta maskinerna och inventarierna. Givetvis skedde genom dessa inköp en rationalisering av driften. Förhållandet vore beträffande jordbruket fullständigt analogt. Genom vidtagna rationaliseringsåtgärder bleve jordbruket mera inkomstbringande, vilket borde medföra större inkomst för jordbrukarna och ökad skattekraft. De belopp, som tillfälligt undandrogas beskattning genom den föreslagna rätten att erhålla avdrag för utförda rationaliseringsåtgärder, komme säkerligen att motsvaras av minskade utgifter för statsverket och dessutom medföra att arbetskraft kunde frigöras för mera produktivt arbete. Med den kännedom taxeringsmyndigheterna i orten ägde om förhållandena torde det för övrigt vara föga risk för att den medgivna rättigheten att åtnjuta avdrag för vidtaget rationaliseringsarbete kunde komma

att missbrukas. För övrigt torde kunna föreskrivas att verifierade uppgifter skulle avlämnas till taxeringsmyndigheterna.

Utskottet. I de ifrågavarande motionerna har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande av förslag angående rätt för jordbrukare till avdrag vid inkomsttaxeringen för kostnad för utförda rationaliseringsarbeten. Motionärerna ha därvid erinrat om de under de senare åren av statsmakterna vidtagna åtgärderna till stöd för jordbrukets rationalisering, vilka åtgärder avsett bidrag till bl. a. nyodling, betesanläggning, stenröjning och annan jordförbättring. Enligt motionärernas mening kunde kostnaderna för statsbidragets utbetalande komma att avsevärt överstiga bidragssumman. Ett betydligt smidigare och för statsverket ojämförligt billigare förfaringssätt kunde åstadkommas på så sätt, att den jordbrukare, som utförde rationaliseringsarbete å sin fastighet, finge vid taxeringen göra avdrag för dessa kostnader intill en viss gräns efter taxeringsnämndens beprövande.

Utskottet får i anledning av vad i motionerna anförts framhålla, att enligt årets statsverksproposition medelsåtgången å anslaget för jordbrukets rationalisering beräknats till 19 miljoner kronor. Hur stor del därav som avser bidrag till nyodling, betesanläggning och stenröjning m. fl. jordförbättringsåtgärder har ej exakt angivits i propositionen. Med hänsyn till av lantbruksstyrelsen i dess förslag till anslagsäskanden anförda beräkningsgrunder synes det dock kunna antagas, att bidragen till de nu nämnda ändamålen motsvara omkring en tredjedel av ovanberörda belopp. Därest med motionerna skulle avses, att statsbidragen av detta slag skulle helt upphöra och ersättas med en avdragsrätt för utgivna kostnader för därmed åsyftade rationaliseringsarbeten, torde en sådan omläggning näppeligen bliva till fördel för därav berörda jordbrukare. Att såväl statsbidrag som en avdragsrätt skulle kunna ifrågakomma beträffande oförmålda rationaliseringsarbeten finner utskottet uteslutet.

Den av motionärerna ifrågasatta avdragsrätten möter betänkligheter även ur andra synpunkter. Vid åtskilliga tillfällen har av bevillningsutskottet under de senare åren framhållits angelägenheten av att, i den mån stöd från statens sida för något ändamål befunnes påkallat, detta stöd lämnades i form av anslag till det ifrågavarande ändamålet och icke genom lättnader vid beskattningen. Dessa uttalanden ha godkänts av riksdagen. Det torde icke finnas anledning att här närmare ingå på de skäl, som kunna anföras för denna uppfattning. Utskottet inskränker sig i detta sammanhang till ett konstaterande av att den i motionerna framförda tanken strider mot dessa tidigare uttalanden från riksdagens sida. Härjämte må erinras om de ovan återgivna uttalandena av 1931 års bevillningsutskott rörande ifrågasatt avdragsrätt för kostnader för skogsdikning.

Enligt nu gällande skattelagstiftning är vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet — liksom även vid beräkning av inkomst av andra förvärvskällor — avdrag medgivet för alla omkostnader under beskattningsåret för

intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag är däremot icke medgivet för s. k. grundförbättring. Dessa bestämmelser innebära, att avdrag får ske för alla kostnader för fastighetens bibehållande i sitt ursprungliga skick men icke för kostnader för en förbättring eller utvidgning av fastigheten. Kostnader av sistnämnda slag anses nämligen bliva kompenserade genom fastighetens på grund av dessa arbeten ökade värde och betraktas därför icke såsom driftkostnader.

Ur principiell synpunkt synes någon erinran icke kunna göras mot denna reglering av avdragsrätten för driftkostnader. Givetvis kan emellertid den frågan ställas, huruvida gränsdragningen mellan avdragsgill driftkostnad och icke avdragsgill grundförbättring enligt nuvarande bestämmelser skett på ett i alla avseenden tillfredsställande sätt. Utskottet kan för egen del icke uttala någon mening i detta hänseende. Utskottet förutsätter dock, att denna fråga kommer att tagas under närmare överbägande i samband med den blivande översynen av skattelagstiftningen.

På grund härav avstyrker utskottet motionerna.

Under återopandande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 91 av herr Gustaf Elofsson m. fl. och II: 110 av herr Jonsson i Skedsbygd m. fl. om rätt för jordbrukare att vid inkomsttaxering åtnjuta avdrag för utförda rationaliseringsarbeten icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 mars 1950.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Ekman, Gustaf Elofsson, Velande, Heüman, Franzon, Niklasson, Ramberg, Petrén och Eskilsson samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg, Jonsson i Skedsbygd, Orgård, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Sjölin, Ohlsson i Kästlösa, Bladh och Gunnarsson.

Reservat ion

av herrar *Gustaf Elofsson, Niklasson och Jonsson* i Skedsbygd.
